

ISTORIC BAZINUL HIDROGRAFIC OLT

În spațiul hidrografic Olt, contactele cu apa au fost permanente încă din perioadele preistorice. Omul s-a așezat cu precădere în apropierea cursului râului Olt sau a afluenților săi pentru a înlesni accesul la resursele de apă. Exemplu grăitor avem urmele culturii neolitice Ariușd (cca.4500-3700 î.Cr.) din județul Covasna. Apropierea de apă a însemnat și expunerea la riscul de inundații.

Cele mai vechi informații privind consemnarea unor calamități produse de inundațiile râului Olt se întâlnesc în operele unor cronicari, dar ele sunt extrem de lacunare. Atanase Mustăța în „Viituri excepționale pe teritoriul României. Geneza și efecte.” citează cele mai mari viituri din spațiul hidrografic Olt. În vara anului 1508 în Țara Bârsei inundațiile au provocat pagube mari determinând foametea ce s-a resimțit în anul următor. Inundațiile s-au repetat și în anul 1509. În anul 1526, luna august a fost ploioasă. S-au produs inundații mari care „spală zidurile Brașovului, rup heleșteiele, dăramă poarta cetății, iar peștele s-a prins și în biserica mare”.

O mare calamitate descrisă în Analele Brașovului a constituit-o foametea prelungită din anii 1534-1536, după anul ploios 1533, cu căderi de grindină și inundații. „În iunie au fost asemenea inundații în Țara Bârsei că de la Biserica Sf. Bartolomeu, peste câmpuri înspre Olt se vedea numai apă”.

În 1593 „ în tot acest an au fost multe inundații și ploi continue peste măsura. La 20 august inundația a fost așa de mare că la multe curți din Târgul Cailor apa a ajuns la jumătatea înălțimii unui om. În Brașovul vechi s-a inundat atelierul fierarilor. Zidurile cetății au fost spălate. La 29 august rupere de nori cu furtună grozavă, noaptea, timp de două ore. Pagube foarte mari.”

În 1605 în Țara Bârsei, câmpia a fost complet inundată de râurile Ghimbășel și Bârșa. În anii 1613-1614 inundațiile au produs din nou pagube în Țara Bârsei.

În 1619 la începutul lunii septembrie s-au produs inundații în urma unor ploi excesive în părțile sudice ale Țării Bârsei, fânețele și arăturile fiind acoperite de ape. În 1670 din pricina ploilor abundente, în luna iunie s-a înregistrat o creștere a nivelului apelor râurilor din Țara Bârsei. La Brașov s-au produs mari inundații în zilele de 12 și 13 august.

În anul 1699, între 4 și 6 iulie, în sudul Transilvaniei au avut loc mari inundații.

Între 2 și 5 iulie a plouat din abundență în întreaga provincie, mai cu seamă ruperi de nori în munții situați între Țara Bârsei și Orăștie. Râul Cibin s-a umflat așa de tare „cum nu s-a mai pomenit vreodată”. După cum povestesc cronicarii, „iazurile umflate în jurul zidului de incintă al cetății Sibiului s-au umplut cu apă până la refuz. Râurile ce izvorau din munți au căpătat mărimea Mureșului și au cărat cu ele mori și alte clădiri. În jurul Sibiului s-a strâns o cantitate uriașă de apă, încât întreaga câmpie situată între zidurile cetății și Dealul Furcii se înfățișa ca o adevărată mare. Ulițele orașului au fost inundate de puhoai, apa pătrunzând în case prin uși și ferestre. Locuitorii surprinși în oraș sau pe câmp de năvala apelor au petrecut noaptea de 4 spre 5 iulie cățarați pe acoperișurile clădirilor mai înalte sau în vârful copacilor. A doua zi ei și-au meșterit plute pentru a se putea întoarce în oraș și a circula pe străzile lui. Apele au dezrădăcinat și târât cu ele numeroși copaci.”

În anul 1779 o rupere de nori, între 29 și 30 iulie, a produs viituri și pierderi mari în Țara Bârsei, unde câmpurile din jurul localităților Cristian și Ghimbav au fost acoperite de ape. Această furtună a provocat și revărsarea Oltului, apele sale inundând străzile orașului Rm.Vâlcea.

În anul 1895, în noaptea de 5/6 iulie, la Olănești și pe versantul sudic al munților Căpățanii a căzut o ploaie așa de intensă, încât în scurt timp râul Olănești a depășit malurile, inundând satul și luând tot ce întâlnea în cale. Mai mulți oameni s-au înecat.

În anul 1897, la Ocnele Mari, în ziua de 24 iunie a plouat torențial, în mai puțin de două ore măsurându-se 41 mm. Furia apelor a distrus semănăturile, a rupt garduri și pomi, a dislocat și rupt poduri și podețe, a erodat pe ambele maluri ale pâ râului Sărat. Ploaia s-a format la poalele Munților Căpățanii și s-a deplasat de la nord-vest către sud-est.

În anul 1912 în luna septembrie, cu ploi foarte abundente și de lungă durată s-au produs inundații de-a lungul râului Olt cu debite maximă cu o frecvență de o dată la 30-35 ani. Astfel, la Hoghiz s-a înregistrat un debit de 680 mc/s, la Făgăraș 985 mc/s, iar la Sebeș Olt 1235 mc/s.

În anul 1924 debitul maxim al râului Olt la Rm.Vâlcea a fost de 1900 mc/s.

În anul 1932 în intervalul 1-16 aprilie s-a produs o viitură puternică, pluvio-nivală în bazinul râului Olt. Debitul maxim înregistrat la Făgăraș a fost de 1150 mc/s, la Sebeș Olt de 1550 mc/s, iar la Rm.Vâlcea de 1280 mc/s.

În anul 1933 s-au produs viituri pe cursul superior al Oltului. Anul 1941 a fost excesiv de ploios. În luna iunie Oltul s-a revărsat la Izbiceni inundând lunca pe o lățime de 6 km.

Anul 1948 a fost de asemenea bogat în precipitații. În a treia decadă a lunii iunie în bazinul râului Olt urmare precipitațiilor deosebit de intense s-au produs niveluri și debite excepționale cu o frecvență rară de producere. Având în vedere dotarea tehnică precară a rețelei hidrometrice, dispunem de o singură valoare a debitelor maxime și anume la Rm.Vâlcea s-a apreciat că debitul maxim a înregistrat valoarea de 2580 mc/s.

În primăvara anului 1970 s-au produs debite importante și pe râul Olt. La stația hidrometrică Rm.Vâlcea în data de 25 mai s-a înregistrat debitul maxim de 1715 mc/s.

Anul 1972 s-a remarcat prin viitura produsă pe cursul inferior al Oltului în perioada 11-12 octombrie. Debitele maxime au înregistrat următoarele valori: la Stoenesti 2570 mc/s (2-5%), la Izbiceni 2900 mc/s, iar pe Olteț la Balș 802 mc/s.

Anul 1975 s-a înscris în analele hidrologice prin viiturile excepționale produse pe majoritatea râurilor. În bazinul hidrografic Olt luna iunie s-a caracterizat ca o lună excesiv de ploioasă cu valori maxime înregistrate de 150-200 mm în intervalul 1-3 iulie. Ca urmare și debitele maxime înregistrate au fost deosebite: la Hoghiz 803 mc/s, la Făgăraș 1376 mc/s, la Sebes Olt 1801 mc/s, la Rm.Valcea 2134 mc/s, la Drăgășani 2400 mc/s, la Slatina 2440 mc/s.

Din timpurile cele mai vechi râurile mari precum Oltul au fost folosite pentru transportul anumitor produse deficitare în unele zone, cum au fost sarea sau lemnul, și mai greu de cărat cu căruțe, care sau alte mijloace de transport în unele zone cu căi de acces terestre greu practicabile și mai costisitoare.

Vechimea transportului sării pe Olt este atestată în perioada medievală de documentele cancelariei regilor maghiari.

Din „**Diploma andreană**” sau Goldener Freibrief der Siebenbürger Sachsen (Hrisovul de aur al sașilor transilvăneni), un document de concesiune, emis în anul 1224 de regele Andrei al II-lea al Ungariei, prin care reconfirma coloniștilor germani o serie de privilegii, aflăm că regele Andrei al II-lea a reglementat astfel transportul sării: *“... Andrei, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației...am mai îngăduit zișilor frați [cavalerilor teutoni] să țină liber pe râul Olt șase nave, pe râul Mureș alte șase, care să ducă sare prin tot regatul nostru la mers în jos, iar la venit în sus să aducă alte lucruri”*.

Alte mărfuri s-au transportat prin plutărit. Plutăritul ca sistem și soluție tehnică de transport este cel mai vechi mijloc de transport pe ape pentru toate categoriile de produse economice și s-a practicat în unele zone până la mijlocul sec. XX.

Un alt drum al sării a fost cel de la Ocnele Mari (județul Vâlcea) spre porturile dunărene Corabia și Turnu Măgurele. Această cale de transport a sării probabil s-a utilizat din vremuri străvechi dar consemnări recente avem numai din partea a doua a secolului al XIX-lea și se leagă de numele antreprenorului austriac Carol Novak. Acesta a făcut mai multe investiții în zona localității Brezoi.

Un argument al notorietății inginerului Carol Novak este vizita prințului Carol, în aprilie 1867, la fierăstraiele de pe Lotru, moment în care antreprenorul îi cere prințului în limba germană, printr-un memoriu, dreptul de a transporta pe Olt sarea de la Ocnele Mari. Proiectul a fost pus în practică prin semnarea contractului cu Ministerul Finanțelor la 4 iunie 1868, moment în care Novak începe să construiască bărci mari pe care le duce la Râureni, de unde încarcă sare și o transportă la Turnu Măgurele, până la acea dată transportul sării făcându-se cu cai.

Carol Novak a fost preocupat de amenajarea și dezvoltarea infrastructurii. Din 1865 s-a ocupat de regularizarea Lotrului, iar în dreptul Brezoiului, până la vărsarea lui în Olt, deviază apa spre Delușel, în vederea săpării unor canale pentru bușteni și amenajarea unor lacuri pentru plute, fapt ce arată cunoștințele lui hidrotehnice. După ce obține dreptul de a transporta sarea la Dunăre este preocupat de luarea unor măsuri de curățire a Oltului. În corespondența dintre Ministerul Agriculturii, Comerțului și Lucrărilor Publice, Prefectura județului Romanați și Primăria Râmnicu Vâlcea din anul 1869, se precizează faptul că lucrările de curățire a Oltului în vederea transformării sale în cale navigabilă sunt realizate de către Carol Novak, proprietarul joagărelor de la Brezoi.

Datorită faptului că din cele mai vechi timpuri apa, ca sursă a vieții i-a preocupat pe oameni putem spune că și istoria hidrologiei începe încă din antichitate. Despre începuturile hidrologiei în România putem spune că se plasează la începutul secolului al XIX –lea când oamenii de știință au considerat că este foarte important să se cunoască unele aspecte legate de cantitatea de apă ce se scurgea pe râuri în diferitele anotimpuri ale anului în vederea utilizării ei cât mai rational. În bazinul hidrografic Olt prima stație hidrometrică înființată a fost Feldioara în 1898, după care a urmat cea de la Micfalău, tot pe Olt în 1918.

Între cele două războaie mondiale rețeaua hidrometrică s-a dezvoltat foarte lent. După 1945 rețeaua hidrometrică ramasă s-a refăcut treptat și s-a extins. Inundațiile catastrofale din anul 1970 au determinat înființarea în 1971 a Consiliului Național al Apelor (CNA) care începând cu anul 1976 a avut în subordine Direcțiile de Ape. Din anul 2002 ca urmare a reorganizării structurii administrative de gestionare a apelor, sub autoritatea Administrației Naționale „Apele Române” își desfășoară activitatea și Administrația Bazinală de Apă Olt. În prezent rețeaua hidrometrică din bazinul hidrografic Olt cuprinde 103 stații hidrometrice pe râu.

Este greu de precizat când au apărut primele lucrări hidrotehnice pe teritoriul bazinului hidrografic Olt. Însă, putem afirma că realizarea lor a fost impusă de cerințe economice și sociale.

Începând cu anul 1890, lucrările hidrotehnice nu se mai concentrează doar pe apărarea împotriva inundațiilor și asigurarea apei pentru nevoile populației.

O nouă activitate legată de utilizarea apei devine operatională, producerea energiei hidroelectrice. Primele uzine hidroelectrice în bazinul hidrografic Olt au fost Sadu I (1896) și Sadu II (1907).

Apariția unei noi folosințe de apă cu impact economic important, hidroenergia, aduce importante schimbări în concepția abia formată a amenajărilor hidrotehnice. Se pune problema unor utilizări complexe a resurselor de apă: alimentări cu apă, combaterea inundațiilor, irigații, producerea de energie. Ca urmare apar și primele propuneri și chiar proiecte de amenajări complexe a apelor sau cum erau numite la acea vreme, proiectele generale.

Imediat după primul război mondial s-au elaborat propuneri și proiecte generale privind amenajarea râurilor din România. Al doilea război mondial a întrerupt procesul de realizare a acestor proiecte care vor fi reluate după anul 1950 într-o nouă concepție în cadrul planului de electrificare a României. În acest sens pe râul Olt și afluenți au fost proiectate numeroase hidrocentrale. Astfel între anii 1949-1955 s-a construit pe râul Sadu centrala hidroelectrică Sadu V, apoi după anul 1971 s-a pus în funcțiune salba de hidrocentrale de pe râul Olt și Lotru.

Ulterior planurile de amenajare au devenit scheme-cadru de amenajare și gospodărirea apelor, revizuite periodic.